

SAMUEL FREDERIK NICLASEN.

S. F. Niclasens ornithologiske optegnelser fra Færøerne.

Bearbejdet af ARNE NØRREVANG.

Lærer SAMUEL FREDERIK NICLASEN blev født 11. marts 1877 i Midvåg, Vågø, på Færøerne. Som trettenårig kom han til Præstegården Jansagerði til pastor EMIL BRUUN, og dette synes at have haft stor betydning for hans senere liv. En overgang opholdt han sig også hos familie på Nolsø og kom her i forbindelse med P. F. PETERSEN Á BOTNI, der uden tvivl har vakt drengens interesse for ornitologien.

16 år gammel kom NICLASEN på seminarium i Thorshavn, og efter sin eksamen i 1896 blev han lærer på Myggenæs, hvor han var ansat til 1905. Herfra blev han efter eget ønske flyttet til Kvalvig, Thorsvig og Saksen på Strømø og i 1919 til Haldorsvig, Tjørnevig og Langesand, ligeledes på Strømø. I 1934 blev NICLASEN af et svigtende helbred og en fremskredet døvhed tvunget til at opgive sin lærerstilling. NICLASEN var kendt som en dygtig og afholdt lærer overalt.

Medens NICLASEN opholdt sig på Myggenæs brugte han enhver lejlighed til at studere fuglene og fra 1898 foreligger der en mere eller mindre regelmæssigt ført dagbog fra hans

hånd. I sommeren 1899 besøgte NICLASSEN København, hvor han på Zoologisk Museum under daværende viceinspektør WINGE's ledelse gjorde sig bekendt med en meget stor del af de i Vest- og Nordeuropa forekommende fuglearter. Hans optegnelser fra dette besøg findes også i Zoologisk Museums arkiv og borger for, at de af NICLASSEN rapporterede fugle er rigtigt bestemt.

Fra NICLASSEN's tid som pensioneret lærer er optegnelser temmelig regelmæssige, og de er gjort bl. a. i Thorshavn, Skåle og Haldorsvig, hvor han henlevede sine sidste dage, til han den 28. august 1949 døde efter et kort sygeleje. Den sidste optegnelse i dagbøgerne er gjort den 26. august samme år.

En del af NICLASSEN's dagbogsoptegnelser – fra 1900 til 1902 – er blevet offentliggjort af KNUD ANDERSEN i Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening i København nemlig: 1901 pp. 253–294, 1902 pp. 325–365 og 1905 pp. 53–110. Resten er imidlertid forblevet upubliceret, med undtagelse af de tilfælde, hvor NICLASSEN har sendt skind ned til Zoologisk Museum, og i så fald er de publiceret af dr. SALOMONSEN i *Aves, Zoology of the Faroes*, volume III, part 2.

De samlede dagbogsoptegnelser, der er nydeligt udskrevet for hvert år for art og måned og til slut samlet i en større bearbejdelse, så de er lette at gå til, er af NICLASSEN blevet testamenteret til Zoologisk Museum, hvor de findes i arkivet.

I optegnelserne afslører NICLASSEN sig som den samvittighedsfulde ornitolog, bl. a. findes der flere steder beskrivelser af fugle, som NICLASSEN ikke mener at have bestemt med tilstrækkelig sikkerhed. Ved mange af de mere sjældne arter findes en udmærket artsbeskrivelse anført og hele arbejdet gør et absolut troværdigt indtryk, således at alle iagttagelser bør godtages uden tøven.

Det bør endvidere anføres, at der også for de almindelige arters vedkommende er ført dagbog med minutios nøjagtighed, således at en dybtgående bearbejdelse uden tvivl vil kunne bringe nye ting frem med hensyn til træk, ankomst og afrejse o. a.

NICLASSEN har således bidraget meget væsentligt til vort kendskab til Færøernes fugleliv, og han vil uden tvivl for eftertiden stå som en af sin tids største færøske ornitologer.

Uddrag af lærer S. Niclasens dagbøger.

Storskarv (*Phalacrocorax carbo* (L.)). Det synes, som om denne art har haft et af sine sidste tilholdssteder i sundet mellem Strømø og Østerø. Her blev i 1906 gjort ikke så få iagttagelser. Iøvrigt så NICLASSEN sin sidste Kormoran i 1910 i Vestmannasundet.

Blisgås (*Anser albifrons* (Scopoli)). I 1900 opholdt en lille flok sig sammen med Grågæs (*Anser anser* (L.)) i udmarken på Myggenæs fra den 22. til den 29. april, og i 1938 opholdt en enkelt fugl sig hele sommeren i Saksen, Strømø, sammen med de tamme gæs. Om efteråret forsvandt den.

Mandarinand (*Aix galericulata* (L.)). 1. april 1907 blev en fugl i vårdragt skudt på stranden ved Haldorsvig, hvor den opholdt sig mellem de tamme ænder. Nogle år senere blev en eller to af samme art skudt på Sandø. (Fuglene er sandsynligvis kommet langvejs fra, da man i det lille færøske samfund snart ville have hørt, hvis en Mandarinand var bortfløjet. Een tidligere forekomst; jfr. SALOMONSEN, l. c., p. 26. A.N.)

Kongeederfugl (*Somateria spectabilis* (L.)). En ♂ set på sundet ved Lyså, Østerø, engang mellem 1925 og 1930. 12. april 1932 blev en ♂ set på sundet ved Ejde, Østerø.

Sortand (*Melanitta nigra* (L.)). En ♂ i sommerdragt blev skudt ved Haldorsvig den 16. maj 1944.

Tårnfalk (*Falco tinnunculus* L.). 2. maj 1903 blev en skudt på Myggenæs. Det samme skete den 3. maj 1944 ved Haldorsvig.

Rype (*Lagopus mutus* (Montin)). 22. oktober 1903 sås en i Haugen på Myggenæs. Ligeledes så NICLASSEN en flok fugle – forskellige i farve – på stranden ved Thorsvig en vinter; året er desværre ikke noteret. De fløj over sundet mod øst.

Vandrikse (*Rallus aquaticus* L.). NICLASSEN mener ikke, at denne art yngler på Færøerne; men han har ofte truffet den på træk og om vinteren.

Dværgrørvagtel (*Porzana pusilla intermedia* (Hermann)). Ny for Færøerne. Den 3. november 1927 så NICLASSEN ved Langesand, Strømø, en fugl, som han bestemte til Dværgrørvagtel. Den 26. september 1934 blev en bragt til NICLASSEN med brækket vinge. Den var fanget i Haldorsvig.

Lille Kobbersnepe (*Limosa lapponica* (L.)). I 1903 sås en på Myggenæs den 16.–18. maj. Dette skete ligeledes 9. juni 1904 og 4. september 1905 på Myggenæs. Omkring den 10. juli 1905 blev et eksemplar skudt ved Sørvåg, Vågø.

Tinksmed (*Tringa glareola* L.). Den 8. september 1903 sås en Tinksmed på Myggenæs. Den er kun konstateret to gange tidligere. 19. august 1947 sås en på stranden ved Haldorsvig.

Stenvender (*Arenaria interpres* (L.)). NICLASSEN har iagttaget Stenvendere ikke mindre end 14 gange i månederne november–februar,

af og til flokke på op mod 60 fugle. Af SALOMONSEN angives den som meget sjælden i vintermånederne.

Kortnæbbet Lomvie (*Uria lomvia* (L.)). NICLASSEN skriver: »Ikke helt sjældent har jeg set Lomvier, som er skudt på sundet ved Haldorsvig, hvis næb har været påfaldende kortere og tykkere, end på de almindelige Lomvier.«

Turteldue (*Streptopelia turtur* (L.)). Er set to gange på Myggenæs, nemlig 5.-12. september 1901 og den 22. oktober 1903.

Gøg (*Cuculus canorus* L.). 1. oktober 1899 sås to over Myggenæs. En blev fundet død ved Sørvåg, Vågø, i slutningen af august 1914.

Skovhornugle (*Asio otus* (L.)). En sås den 8. maj 1936 i Højdal på Strømø. Endvidere findes et udstoppet eksemplar fanget sammesteds nogle år tidligere.

Mursejler (*Apus apus* (L.)). Der foreligger følgende iagttagelser fra Myggenæs: 20. maj 1903, 27. juni 1905 samt 5. og 13. august 1914. Det var enlige fugle, undtagen 5. august 1914, hvor der sås to fugle.

Bysvale (*Delichon urbica* (L.)). 26. juni 1903 een på Myggenæs, 25. maj 1904 een sammesteds og fra 27. maj til 18. juni 1905 sås enkelte ligeledes på Myggenæs. Desuden sås een den 28. maj 1914 ved Kvalvig, Strømø, og den 5. august samme år een på Myggenæs. 28. maj 1931 een i Haldorsvig og 1. juni 1935 een i Thorshavn.

Digesvale (*Riparia riparia* (L.)). Første iagttagelse fra Færøerne forelå den 30. maj 1903, hvor en enkelt fugl fløj over marken på Myggenæs. Den 16. maj 1947 blev een set over Haldorsvig. Begge i selskab med en Landsvale.

Sangdrossel (*Turdus ericetorum* Turton). I 1903 synes der at have været en del Sangdrosler på Færøerne, idet der i tiden 2. februar-2. april foreligger en halv snes iagttagelser fra Myggenæs. 14. oktober og 25. november 1903 sås enlige fugle på Myggenæs. 8.-10. februar 1906 sås een i Kvalvig, Strømø, 22.-29. december 1909 opholdt en stor flok af Vindrosler (*Turdus musicus* L.) og Sangdrosler sig på Myggenæs. Åbenbart er det den samme flok, der blev set til den 27. februar 1910. En fugl blev sendt til Danmark til bestemmelse og blev offentliggjort i Aves, Zoology of the Faroes, p. 152. Det var den skandinaviske form (*T. e. philomelos* Br.), så den store overvintrende flok må sikkert som helhed være blevet slået ud af kurs på trækket fra Skandinavien (A.N.s bem.). 15. april 1935 sås en enkelt ved Thors-havn og den 17. april 1936 sås nogle stykker sammesteds.

Ringdrossel (*Turdus torquatus* L.). I slutningen af januar 1903 blev een set på Myggenæs.

Sortstrubet Bynkefugl (*Saxicola torquata* (L.)). To sås på Myggenæs 9.-10. marts 1910.

Rødstjert (*Phoenicurus phoenicurus* (L.)). I tiden 26.-29. september 1941 sås en enkelt i en have i Haldorsvig.

Husrødstjert (*Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (Gmelin)). 2. maj 1903 sås en ♂(?) ved Myggenæs bygd. Muligvis er det den

samme fugl, som SALOMONSEN omtaler som »Myggenæs (♀, about 1904)» (A.N.s bem.).

Høgesanger (*Sylvia nisoria* (Bechst.)). SALOMONSEN nævner een forekomst i 1901, bl. a. observeret af NICLASSEN. 14. september 1947 sås en (♀) ved Haldorsvig.

Havesanger (*Sylvia borin* (Bodd.)). Siden 1934 har NICLASSEN set denne fugl næsten regelmæssigt hvert år i august og september, en enkelt så sent som 5. oktober. I 1948 sås een i Haldorsvig i tiden 3.–10. juni.

Munk (*Sylvia atricapilla* (L.)). Munken var tidligere iagttaget en del flere gange end Havesanger, 30. oktober 1903 sås een på Myggenæs og ligeledes den 6. april 1904. 1914 sås een ved Kvalvig og Saxen, Strømø, 28.–29. oktober. 7. september og 11. oktober sås een ved Haldorsvig. Fra 1936 er arten iagttaget regelmæssigt næsten hvert år i marts–april og september–oktober, mest almindeligt om efteråret. Desuden foreligger der een vinteriagttagelse: 1.–2. december 1937 een ved Thorshavn, og to sommeriagttagelser: 19. juni 1947 og 13. maj 1948, begge gange een fugl ved Haldorsvig.

Gærdesanger (*Sylvia curruca* (L.)). Kun to iagttagelser ligger for NICLASSEN'S tid, begge fra Nolsø. 27. maj 1903 sås een fugl på Myggenæs, og dette skete også 6. juni 1905 og 28. august 1914. I Gøtegjov, Østerø, sås een den 1. oktober 1939, og 6. september 1942 sås een i Haldorsvig. I tiden 16.–18. september 1945 opholdt een sig i haverne i Haldorsvig, og det samme var tilfældet 26. august og 6. september 1946. I 1947 sås een fugl 14.–15. maj og een 24.–25. september, begge gange i Haldorsvig.

Gransanger (*Phylloscopus collybita* (Vieill.)). 14. og 15. oktober 1903 sås een på Myggenæs. 28. august 1944 een i Haldorsvig. Den 8. maj og den 5. september 1948 sås hver gang een fugl i Haldorsvig.

Løvsanger (*Phylloscopus trochilus* (L.)). 12. september 1936, 25.–30. august 1939 een i Haldorsvig og 15.–16. august 1940 een i Skåle, Østerø. I 1941 er der åbenbart kommet en hel invasion, idet der foreligger 9 iagttagelser i tiden 22. august til 9. oktober. En enkelt af fuglene havde NICLASSEN i hånden, inden den blev sluppet løs igen.

Skovsanger (*Phylloscopus sibilatrix* (Bechst.)). Den første iagttagelse af denne art er fra Myggenæs 14. og 15. oktober 1903, hvor der sås to fugle. En god beskrivelse er nedskrevet. 13.–15. september 1948 sås enlige fugle i Haldorsvig.

Sortrygget Vipstjert (*Motacilla alba yarrellii* Gould). Den første iagttagelse af denne art på Færøerne stammer fra Myggenæs, hvor NICLASSEN så een fugl i tiden 14.–22. april 1904.

Gul Vipstjert (*Motacilla flava* L.). 30. september 1903 blev een set på Myggenæs. 15. maj 1909 sås en fugl i nærheden af Thorshavn, og 11. oktober 1930 sås een ved Haldorsvig. De to sidste iagttagelser er dog gjort af andre.

Silkehale (*Bombicilla garrulus* (L.)). I 1903 sås fire fugle på Myggenæs i tiden 8.–10. oktober, den sidste dag trak de ud over havet

mod syd. 15.–18. november 1935 sås 2–3 fugle ved Thorshavn. 16. november 1941 sås een ved Haldorsvig og 19.–20. november 1946 sås 3–5 fugle sammesteds.

Kærnebider (*Coccothraustes coccothraustes* (L.)). Ny for Færøerne. I et færøsk blad, »Tingakrossur«, fra 17. juli 1927 omtales denne art som set ved Thorshavn. Medens denne iagttagelse må betragtes som noget usikker, har NICLASEN selv iagttaget een fugl ved Haldorsvig 2.–3. november 1947.

Bjergirisk (*Carduelis flavirostris* (L.)). Den første iagttagelse af denne art på Færøerne har NICLASEN gjort, da der i tiden 22. januar–4. februar 1903 sås en enkelt fugl på Myggenæs. Senere – den 29. april – mente »man« at have set en hel lille flok.

Tornirisk (*Carduelis cannabina* (L.)). Ny for Færøerne. 20. april 1904 sås een på Myggenæs.

Hvidvinget Korsnæb (*Loxia leucoptera* (Br.)). 9. november 1903 sås en Korsnæb på Myggenæs – efter beskrivelsen en Hvidvinget Korsnæb ♀.

Rørspurv (*Emberiza schoeniclus* (L.)). 2. maj 1903 sås en ♂ på Myggenæs og ligeledes den 9. maj. En ♂ blev 27. april 1936 set i en have ved Thorshavn.

Laplandsværpling (*Calcarius lapponicus* (L.)). 15. marts 1940 blev to set i en flok Snespurve (*Plectrophenax nivalis* (L.)) ved Skåle Østerø.